

Po modri in odgovorni odločitvi Slovenske skupnosti

Bojan Brezigar župan v Devinu - Nabrežini

Casnikar Bojan Brezigar, vidnejši predstavnik Slovenske skupnosti, je novi župan devinsko-nabrežinske občine. Izvoljen je bil že pri prvem glasovanju na seji ob-

Bojan Brezigar je star 37 let in je v zadnjih letih bil posebni dopisnik Primorskega dnevnika v Rimu. V devinsko-nabrežinski občinski svet je bil prvič izvoljen leta 1970; ponovno je bil izvoljen leta 1975, ko je bil hkrati izvoljen v tržaški pokrajinski svet. Tedaj se je odločil za pokrajino, kjer je bil izvoljen za odbornika. V devinsko-nabrežinski občinski svet se je vrnil z volitvami leta 1980; leto kasneje je stopil v odbor in prevzel odbornišтво za urbanistiko. Na letošnjih volitvah je kot nosilec liste Slovenske skupnosti prejel zdaleč največ preferenčnih glasov od vseh kandidatov.

činskega sveta dne 21. t.m. z glasovi koalicije, v kateri so poleg svetovalcev Slovenske skupnosti predstavniki socialistične in socialdemokratske stranke ter Kršč. demokracije, se pravi 12 od skupnih 20 svetovalcev. V opoziciji so ostali komunisti (6 svetovalcev), predstavnik Liste za Trst in misovec.

Na drugem mestu objavljamo skoraj v celoti govor, ki ga je imel na seji občinskega sveta voditelj svetovalske skupine

Slovenske skupnosti Martin Breclj, iz čigar izvajanj jasno izhajajo razlogi, zaradi katerih je Slovenska skupnost pristala na novo koalicijo v devinsko-nabrežinski občini. Naj na tem mestu le pribijemo, da je po našem Slovenska skupnost ravnala modro in odgovorno ter povsem v skladu s svojim poslanstvom in s svojimi temeljnimi nalogami, predvsem pa v skladu z odločno voljo po soudeležbi pri določevanju glavnih smernic lastnega in skupnega nadaljnjega razvoja, v globokem prepričanju, da je to za narodno manjšino eden glavnih pogojev za obstoj, za preživetje.

S prevzemom vodstva devinsko-nabrežinske občine si je Slovenska skupnost gotovo naložila silno težko breme. Globoko smo prepričani, da bo kos težavnim in kočljivim nalogam, saj ima v upravi sposobno in pripravljeno trojico z Bojanom Brezigarjem na čelu, ki nudi trdno jamstvo za korektno in učinkovito upravljanje občine. Njegova izvolitev za župana v občini Devin-

Nabrežina, ki je vedno bila med pomembnejšimi občinami na Tržaškem, je važna tudi v širšem pogledu, saj je nekako samodejno ponovno »aktivirala« problematiko slovenske narodne skupnosti v Italiji, zlasti vprašanje njene celovite zakonske zaščite. V tem pogledu je predvsem odstranila nevarnost ali samo možnost vsakršnega strankarskega instrumentaliziranja, kar je praviloma bilo in je le alibi oziroma preteveza, da ostane vprašanje celovite zaščite slovenske narodne manjšine na mrtvi točki.

Razplet dogodkov v devinsko-nabrežinski občini gledamo tudi in predvsem v tej luči, zaradi česar po našem tudi utemeljeno trdimo, da je Slovenska skupnost ravnala modro in odgovorno. Bojanu Brezigarju iskreno čestitamo za izvolitev ter mu želimo mnogo uspehov. Naj še omenimo, da so bili v občinski odbor izvoljeni trije krščanski demokrati, dva socialisti in predstavnik Slovenske skupnosti.

Hočem biti župan vseh občanov

Po izvolitvi je novi župan spregovoril naslednje besede:

Dovolite mi, da se Vam najprej najtopeleje zahvalim za zaupanje, ki ste mi ga izkazali s tem, da ste me izvolili za župana devinsko-nabrežinske občine. Srčno upam, da bom kos tej zelo zahtevni nalogi in da ne bom razočaral naših občanov, ki od občine ne pričakujejo čudežev, ampak samo korektno in pošteno upravljanje.

Čutim se dolžan, da začnem ta svoj pozdravni nagovor s toplo zahvalo tistim, ki so pred menoj prevzeli to odgovorno mesto. Mislim, da to zahvalo dolgujemo vsi našim soobčanom, ki so si dolga leta prizadevali za reševanje stvarnih vprašanj naše občine: županu Dragu Legiši, nosilcu poli-

tike sožitja in sodelovanja med skupnostima, ki tukaj živita, dragemu prijatelju in mojemu učitelju politike; županu Albinu Škerku, ki se je dolga leta tudi poleg poslovnih obveznosti vsakodnevno žrtvoval za to nalogo; županu Pavlu Fondi, ki je, kljub kratkemu mandatu, katerega je prekinil prostovoljno, da se lahko posveti poklicnim obveznostim, dokazal sposobnost, da na zgleden način opravlja kočljivo nalogo prvega občana. Obenem želim izreči pozdrav, mislim da v imenu vsega občinskega sveta, trem občinskim svetovalcem, ki po dvajsetih letih vztrajnega dela ne sedijo več v tej skupščini: prijatelju in tovarišu Srečku Colji, vidni osebnosti protifašističnega boja; učitelju Lucianu Colombanu, dolgoletnemu odborniku in podžupanu te občine ter Giuseppu Frisoliniju, dolga leta angažiranemu v občinskem odboru in v občinskem svetu.

Naše občine ni lahko upravljati. To smo ugotovili v vseh teh letih. Vprašanjem, s katerimi se ukvarja nekaj tisoč občin v Italiji, to je, v tem obdobju splošne krize vprašanjem upravnega in finančnega značaja, je treba tu dodati druga, ki izvirajo iz naše posebnosti. Zgodovina ni bila mila do naših krajev in do prebivalstva, ki danes tu živi. Mi si moramo prizadevati za pre-

Razlogi za vstop v novo koalicijo

Svetovalac Martin Breclj je takole utemeljil izbire Slovenske skupnosti:

»Več kot pet mesecev je poteklo od volitev in nocoj smo se že tretjič zbrali, da bi določili novo občinsko vodstvo. Danes bo končno to mogoče, a dovolite mi, da nekoliko sežem v preteklo mesec in tedne ter da na kratko obnovim pomembne dogodke, ki je do njih v tem času prišlo.

Tri stranke, ki so sestavljale upravno večino v pretekli mandatni dobi, so se, kot znano, takoj po majskih volitvah začele pogajati za obnovitev upravne koalicije. Ta pogajanja so prišla zelo daleč. Na njih je bil sestavljen obsežen in razčlenjen seznam programskih točk, ki je bil deležen soglasnega odobranja vseh treh strank. Na-

dalje na 2. strani ■

nadaljevanje na 3. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 27. oktobra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Slovenske popevke; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Profesor Modrinjak« (Norman Hunter - Aleksander Zorn); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Prva repriza: »Hej tovarii!« Partizanski miting št. 3; 15.40 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditvev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 28. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 40 let slovenskih radijskih oddaj v Trstu; 8.40 Slovenska popevka - Lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja: Gioacchino Rossini: Svilen lestev, operna enodejanka; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h - Lahka glasba; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Cecilijanka 1984: mešani zbor iz Štandreža, ženski zbor »Planinka« iz Ukev in moški zbor »Skala« iz Gabrij; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz šolskega sveta; 15.00 Otroški koticček: »V deželi pravljic«; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; Trio »Jess« z Dunaja; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 29. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Nediški zvon; 8.40 Slovenska popevka - Lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h - Lahka glasba; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pojevmo v živo; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Med Brdi in Jadranom; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; Trio »Jess« z Dunaja; 18.00 Italo Alighiero Chiusano: »Kolbe«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 30. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Primorska diaspora v svetu; 8.40 Slovenska popevka - Lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h - Lahka glasba; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor »Igo Gruden« iz Nabežine; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Gospodarska problematika; 15.00 Igraj se z nami tudi ti!; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbena kronika s Hrvaškega; 18.00 Poezija slovenskega zapada; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 31. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Od Milj do Devina; 8.40 Slovenska popevka - Lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Rima; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; - Lahka glasba; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenska popevka; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ne prezrimo!; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mešani zbor »S. Ignazio« iz Gorice; 18.00 40 let slovenskih radijskih oddaj v Trstu; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 1. novembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Na goriškem valu; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.00 Mladinski oder: »Čevlji za mojstra Matevža«; 10.30 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h - Lahka glasba; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Revija Zveze cerkvenih pevskih zborov 1984: moški zbor Novega sv. Antona, ženski zbor »Boljunec« in mešani zbor »Sv. Jernej« z Opčin; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Gilbert Cesbron: »Polnoč je, dr. Schweitzer!« Drama; 15.10 Iz filmskega sveta; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Tržaški izvajalci z orkestrom; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 2. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica za dobro jutro - Zbovska glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Kulturni dogodki; 8.40 Slovenska popevka - Lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska 10.10 Koncert RAI iz Milana; 11.40 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; - Lahka glasba; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah 14.00 Kratka poročila; 14.10 Anketna o mladinski brezposelnosti; 15.00 Otroški koticček: »Skrito-odkriti«; 16.00 Diskografija Slovencev v Italiji; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 4. mednarodni violinski natečaj »Premio Rodolfo Lipizer« v Gorici; 18.00 Dramska vetrovnica: »Večni sopotniki«; 19.00 Radijski dnevnik.

Razlogi za vstop v novo koalicijo

■ nadaljevanje s 1. strani

vzlic temu pa do sporazuma za obnovitev upravne koalicije ni prišlo. Poudariti moram, da se je Ssk za dosego tega cilja resno zavzela, saj je po naši oceni sodelovanje treh strank v prejšnji mandatni dobi obrodilo na splošno dobre sadove in želo tudi odobravanje večine volilcev, ki so se o njem izrekli na majskih volitvah.

Ne da bi bil dosežen tak ali drugačen sporazum med strankami, se je občinski svet že dvakrat sestal z rezultati, ki so znani. Pred tednom dni je predstavnik socialistične stranke predlagal odložitev seje, da bi vnovič preverili možnosti za sestavo trdne upravne večine. V pogovorih med strankami, ki so sledili, so socialisti dokončno zavrnilo vsakršno možnost sodelovanja s KPI. S tem se je seveda politična slika v občini temeljito in bistveno spremenila. Odpadla je vsaka možnost tudi manjšinskih rešitev v okviru prejšnjih zavezništev, po drugi strani pa so se pojavljale težnje po osnovanju italijanskega nacionalnega bloka, ki bi odrezal slovensko komponento od upravljanja občine in ki bi povrh ne razpolagal niti s trdno večino. Nastajala je tako nevarnost ostrega in hudega spopada na narodnostni osnovi, tudi volilnega, kar bi na mah izničilo vsa prizadevanja po mirnem sožitju dosedanjih uprav, začeni s tistimi, ki jih je po letu 1964 pogumno in modro vodil župan Legiša.

S čutom odgovornosti, ki torej ni od danes, se je Ssk uprla tej nevarnosti. Z jasnimi programskimi predlogi in z zahtevo po vidnem zastopstvu v novem občinskem vodstvu je pristopila k pogajanju za sestavo trdne upravne večine po deželnem vzorcu, ki je spričo nastalega položaja zdaj edina možna. Teh pogajanj se je Ssk udeležila na vabilo socialistične stranke in KD, na njih pa je sodelovala tudi socialdemokratska stranka. Pristavim naj, da je Ssk odklonila sodelovanje z Listo za Trst, in to iz najmanj dveh tehtnih razlogov. V zadnjih petih letih se predstavnik Liste v tem občinskem svetu ni nikoli distanciral od neofašista, ko je šlo za vprašanja sožitja, poleg tega pa je edini glasoval proti varianti regulacijskega načrta, ki bo temeljni dokument za delovanje nove uprave.

V okviru upravnega sporazuma, ki so ga dosegli KD, socialistična stranka in Ssk, predlagam kot kandidata za župana devin-

sko-nabrežinske občine svetovalca Bojana Brezigarja. Naš kandidat je dobro znan devinsko-nabrežinskim občanom, tako Slovencem kot Italijanom, in upal bi si trditi, da ga velika večina tudi spoštuje in ceni. Za seboj ima že bogato politično in upravno izkušnjo, saj je bil večkrat svetovalac in odbornik naše občine, kakor tudi odbornik tržaške pokrajine. Je odličen poznavalec celotne devinsko-nabrežinske stvarnosti, kar je dokazal tudi kot odbornik za urbanistiko pri sestavi variante urbanističnega načrta v pretekli mandatni dobi, in vedno je znal prisluhniti problemu ter zahtevam vseh občanov.

Gospod predsednik, spoštovani kolegi, dovolite mi še pojasnilo, ki se mi zdi potrebno. V javnosti, tudi v tisku, so se že pojavile izjave in namigi, po katerih naj bi kandidatura predstavnika Ssk za župana devinsko-nabrežinske občine predstavljala zapiranje, točneje etnično zapiranje. Takšno gledanje v temelju zavračamo. Slovenci v naši občini in širše v naši pokrajini in deželi smo, žal, za veliko večino italijanskega življa pravi tujci. Redek je tisti Italijan, ki ve, kaj mislimo in delamo, kaj govorimo in pišemo, s katerimi ustanovami in organizacijami razpolagamo, kakšni sta naša kultura in zgodovina, kateri so naši resnični problemi in zahteve. In tako se dogaja, da je tržaški odvetnik Giorgio Bevilacqua v knjigi, s katero se je pred dobršnim delom tukajšnje italijanske javnosti uveljavil kot poznavalec slovenskega vprašanja, zapisal, da smo Slovenci v Italiji nekakšna predstraža mrkega ljudstva, ki živi od Trsta do Vladivostoka. Takšne izjave so dokaz strahotnega nepoznavanja in izrekel jih je človek, ki velja celo za poznavalca. To je ignoranca, proti kateri se moramo boriti, to je zaprtost, ki jo moramo obsoditi!

Ni čudno, če v takšnih razmerah, o katerih bi bilo vredno izčrpnije spregovoriti, Slovenci lahko pričakujemo resnično razumevanje največkrat, žal, edinole od tistih upraviteljev, ki izhajajo iz naših vrst, ki pa se seveda, poleg za reševanje naših specifičnih problemov, zavzemajo tudi za splošno dobrobit. Tudi v tej luči je treba gledati na kandidaturu, ki jo danes postavljam. Ne gre za zapiranje, marveč je kvečjemu posledica določene zaprtosti in poziv k odpiranju, ki mora biti ne eno-, temveč obojestransko.«

Craxi na obisku v Washingtonu

Medtem ko je kriza vlade v polnem razpletu, se njen predsednik Bettino Craxi mudi v Washingtonu, kamor ga je povabil ameriški predsednik Reagan. Ta je namreč sklical vrhunsko zasedanje voditeljev industrijsko najbolj razvitih držav, na katerem si bodo udeleženci izmenjali mnenja o bližnjem srečanju med Reaganom in Gorbačovom v Ženevi.

Predsednik Craxi je prekinil posvete za sestavo vlade in jih bo obnovil prihodnji teden. Pred odhodom v Washington je dejal, da se zavzema za obnovitev petstrankarske koalicije. Spor z Reaganom je odpravljen, Craxi pa bo imel v ameriški pre-

stolnici priložnost, da pojasni okoliščine, v katerih je prišlo do napetosti z Washingtonom. To je med drugim posredno povzročilo krizo vlade, se pravi odstop obrambnega ministra Spadolinija in njegovih republikanskih tovarišev. Kako bo sestavljena nova vlada, je danes težko predvideti. Ne gre samo za različno gledanje na nekatera zunanje-politična vprašanja, temveč tudi za osebna trenja med Craxijem in Spadolinijem. V teoriji bi moralo bivanje Bettina Craxija v Washingtonu odločilno prispevati k odpravi nesporazumov glede zunanje politike in torej zgladiti pot k obnovitvi dosedanje vladne koalicije.

Slovenski parlament razpravljaj o zamejskih Slovencih

Kot smo v našem listu že poročali, je v slovenski republiški skupščini v Ljubljani v torek, 15. t.m., potekala izčrpna razprava o položaju zamejskih Slovencev v Italiji, Avstriji in na Madžarskem. Čas za to diskusijo gotovo ni bil izbran slučajno, saj poteka letos 40 let od konca druge svetovne vojne, pred 30 leti je bila podpisana avstrijska državna pogodba, pred 10 leti pa helsinška listina in osimski sporazumi. Hkrati se je zgodilo prvič v zgodovini, da so zasedanju slovenskega parlamenta uradno prisostvovali predstavniki zamejskih Slovencev iz vseh treh prej omenjenih sosednjih držav. Misel nam je ob tem pomembnem dejstvu nehote uhajala na čas, ko je v Kočevju med vojno zasedal zbor odposlancev slovenskega naroda, ki je v okviru takratnih možnosti skušal zbrati zastopnike z vseh delov slovenskega ozemlja, tudi s Primorskega.

Uvodni referat na torkovem zasedanju slovenske skupščine je prebral predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Dušan Šinigoj. Analiziral je stanje odnosov z Avstrijo, Italijo in Madžarsko, ki slonijo na načelu dobrih sosedskih odnosov in odprte meje, in poudaril posebno vlogo slovenske republike pri teh prizadevanjih. Kljub temu pa so Slovenci v zamejstvu še vedno podvrženi asimilaciji, v Italiji in Avstriji se urejanje položaja slovenske manjšine prepočasi rešuje. Predsednik Šinigoj je v svojem govoru analiziral tudi dosedanje izvajanje osimskih sporazumov in opozoril na še nerešene naloge, ki čakajo Slovenijo in tudi širšo jugoslovansko skupnost pri uresničevanju le-teh, npr. glede gospodarskega sodelovanja, cestnih povezav, vodnega gospodarstva, zaščite okolja. Jugoslavija in Slovenija pa bosta še nadalje podpirali Slovence v Italiji v boju za svoje pravice.

Posebnost tega zasedanja pa je gotovo pomenilo dejstvo, da so v razpravo aktivno posegli predstavniki zamejskih Sloven-

vorili Marko Lindič iz Sežane, Rajko Korenc iz Nove Gorice in Vlado Uršič iz Tolmina.

Če smo do danes govorili predvsem o enotnem slovenskem kulturnem prostoru, smo sedaj spoznali, da le-ta pridobiva tudi nekatere nove dimenzije. Tako v Sloveniji kot v zamejstvu je prevladalo spoznanje, da je zanj potrebna odprta meja z dobrih sosedskimi odnosi Jugoslavije z Avstrijo, Italijo in Avstrijo, to pa je tudi nujen pogoj za čimvečje sodelovanje na kulturnem, gospodarskem in političnem področju. Vendar se tudi temu prizadevanju postavljajo nekatere ovire, na katere je vredno opozoriti: predvsem opažamo krepitev nacionalističnih sil na Koroškem in v Furlaniji-Juljski krajini, gospodarska kriza, ki je zajela tudi Slovenijo, prav gotovo ne vpliva pozitivno na uresničevanje koncepcije enotnega slovenskega kulturnega prostora, saj ne nazadnje nizka vrednost dinarja močno ovira različna potovanja srednjih Slovencev v zamejstvo. Slovenci bi morali postaviti učinkovit jez tudi proti »televizijski mrzlici«, ki je hkrati z njihovimi italijanskimi sodržavljani zajela zlasti naše rojake, živeče v Italiji, negativno pa vpliva na jezikovno kulturo in splošno razgledanost tudi obmejnih prebivalcev na

dalje na 7. strani ■

Primorski dnevi na Koroškem

S koncertom mešanega pevskega zbora Lojze Bratuž v kulturnem domu v Ledincih so se v nedeljo, 20. t.m., končali Primorski dnevi na Koroškem. Priredila jih je Krščanska kulturna zveza v Celovcu v sodelovanju s sorodnimi organizacijami v Trstu, na Goriškem in v Benečiji. V osmih dneh, od sobote 12. do 20. oktobra, se je zvrstilo v raznih krajih na Koroškem več uspešnih gostovanj raznih ansamblov in skupin ter drugih prireditev. Štandrevski amaterski gledališčniki so bili v Dobrli vasi, Mačkoljani so se predstavili v farni dvorani v Šmihelu, v ponedeljek, 14. t.m., je bila na celovškem radiu oddaja o problematiki Slovencev v Italiji, isti dan je bilo tudi srečanje s pisateljem Alojzom Rebulom ob predstavitvi njegovega Kanadskega dnevnika, ki je izšel pri Mohorjevi družbi v Celovcu, pred tem pa so odprli tudi razstavo likovnih del Edija Žerjala.

V Modestovem domu v Celovcu je bila okrogla miza na temo »manjšina kot most med narodi in kulturni posrednik«. Na to tematiko so spregovorili zastopniki iz tržaške, goriške in videmske pokrajine ter Koroške. Pogovor je vodil Janko Merkač, uvodno misel pa je povedal predstavnik Benečanov Giorgio Qualizza, ki je poudaril med drugim, da mora manjšina — če hoče zares biti posrednik kulture med narodi — najprej uresničiti sodelovanje, strpnost in spoštovanje v svoji sredi.

Hočem biti župan vseh občanov

■ nadaljevanje s 1. strani

mostitev ovir, ki dejansko obstajajo — in kratkovidno bi bilo trditi, da to ne drži — ter še vedno preprečujejo, da bi bili odnosi med našimi občani odnosi popolnega razumevanja, prijateljstva in solidarnosti. To delo je težko in zahtevno, kajti rane se celijo počasi in verjetno jih bo zacelil šele generacijski prehod. Mi pa moramo paziti, da se ta postopek ne zaustavi, ampak teče v pravo smer, v smer sodelovanja in medsebojnega razumevanja, na osnovi enakosti in enakega dostojanstva vseh občanov in dejavnikov njihovega kolektivnega življenja.

In prav v tem je kočljivost naloge občinske uprave. Ne more biti naključje, da so pogajanja za sestavo tega odbora trajala pet mesecev. To je bila ostra in težka politična kampanja, iz katere nihče ne izhaja kot veliki zmagovalec. Sestava te večine in tega odbora je bila namreč mogoča samo zato, ker so vsi bolj ali manj boleče odstopili od svojih stališč, ko smo se nahajali v stanju, da smo drug drugega razumeli, a je bila vrsta poskusov za premostitev ovir neuspešna. To kampanjo so skali tudi sovražni vetrovi, ki so v stanje, ki je bilo že samo po sebi napeto in težko, vnesli postavke, ki so težile k zrušenju kakršnegakoli srečanja, h kateremu so stranke težile. Prav zrelosti teh strank se je treba zahvaliti, da niso bile presežene varnostne meje, preko katerih bi se srečanje spremenilo v spopad. Tega nihče izmed nas ni hotel, kajti potisnilo bi nas za dvajsetletje nazaj.

Ta odbor se torej postavlja v stičišče med obema skupnostima, ki tukaj živita. Osvaja vse, kar je bilo doslej narejenega za urejeno omikano rast celotne naše skupnosti in za uravnovešeno gospodarsko rast celotnega našega ozemlja. Prav tu, na tem stičišču bo zaželen konstruktivni doprinos vseh demokratičnih sil, ki so tu prisotne. Nihče od novih upraviteljev, ki ima za seboj krajšo ali daljšo dobo delovanja v drugih večinah, ne bo mogel zatajiti ugodnih učinkov doslej opravljenega dela. In, kar zadeva mene, mislim, da bodo, na ravni občinskega sveta, komisij in tudi vsakodnevnega upravnega dela, stališča komunistične partije, stranke relativne večine, ki je, skupno z drugimi, deset let upravljala našo občino, imela vidno težo pri sklepih, ki jih bomo sprejemali.

V teh zadnjih mesecih, v teh zadnjih dneh je bilo mnogo govora o liku župana. Prav je, da je do tega prišlo, kajti razprava prispeva k medsebojnemu razumevanju. Globoko krivična pa je trditev, po kateri naj bi župan predstavljal ta ali oni del prebivalstva. Mislim, da je to restriktivno in tudi globoko žaljivo za človeka, ki bi moral prevzeti to nalogo. Mnenja sem, da je župan dolžan, da zastopa vse prebivalstvo, da se zna razgovarjati z vsakomer, razumeti njegove težave in pripomoči k njegovemu reševanju. S tako obvezo sprejemam nalogo župana devinsko-nabrežinske občine, z iskreno željo, da bi lahko ob koncu svojega mandata, pa naj bo kratek ali dolg, slišal, da sem bil res župan vseh občanov.

V Društvu slovenskih izobražencev bo v ponedeljek, 28. oktobra, govoril Vinko Ošlak, ki bo obravnaval temo »Esperantski jezik kot alternativa«. Začetek ob 20.30.

cev iz Italije in Avstrije, izbrani tako, da so delegatom v slovenski republiški skupščini predložili različne idejne in politične izbire, ki jih navdihujejo pri vsakdanjem političnem delu, a z notnim ciljem ohranjanja slovenskega narodnega telesa v tujejezični državi. S Koroškega sta tako prispela Matevž Grilc za Narodni svet koroških Slovencev in Feliks Wieser za Zvezo slovenskih organizacij, iz Italije pa Ferruccio Clavara za beneške Slovence, Stojan Spetič za KPI, Klavdij Palčič za Slovensko kulturno gospodarsko zvezo, Rafko Dolhar za Slovensko skupnost, Filibert Benedetič za PSI in Marija Ferletič za Svet slovenskih organizacij. Opaženi so bili tudi posegi delegatov s Primorskega, ki so se dotaknili predvsem odnosov z Italijo in osimskih sporazumov, o čemer so sprego-

Kdo se ne bi razveselil?

Kdo se ne bi po slovensko razveselil in po hrvaško vzradostil? Nad čem pa? Nad dejstvom, da je dne 16. oktobra ob osmih zvečer beograjska televizijska mreža oddajala eno uro dolg dokumentarec — o Medjugorju in za njim še eno debelo uro dolgo zborni razpravljani o njem z dvema filmskima vložkoma — enega o nekih prikazanjih na pravoslavnem območju pred petdesetimi leti in enega o kultu Luciferja v Združenih državah. Tudi prvi del — filmski dokumentarec o Medjugorju — je imel krajša vložka o Lourdesu in o Fatimi. Dveinpolurna oddaja je bila ob ugodnejši uri in trikrat daljša ter vsestransko bogatejša kakor petdesetminutni dokumentarec po ljubljanski televiziji dne 24. aprila na srednje-evropski god sv. Jurija, ki je po legendi prebodel zmaja.

Beograjsko oddajo v zagrebškem prenosu sem gledal nič drugje kot — v samem Medjugorju. Tam sem bil z elitno skupino italijanskih romarjev in romaric. Ob prihodu smo zvedeli, da bo naslednjega dne Beograd posvetil pozornost medjugorski problematiki. Odcepil sem se od sopotnikov, ki so bili oba večera prav ob usodni uri vezani na dolgo vožnjo v hotel na obali ..., si posikal prenočišče v zasebni hiši s televizorjem, »podkupil« gospodinjico z zavojčkom prvovrstne kave, da bi krotila brbljavost gledalcev-poslušalcev, ki so napolnili sobo, ... prislonil čarodejni »posnemalnik«, da mi prestreže v svojo shrambico vsaj zvočni potoček, ki je družno z barvnimi slikami žuborel iz nič manj čarodejnega zaboja, ... ter končno gledal in napeto poslušal — televizor.

Prikaz je bil — enako kot ljubljanski preteklo spomlad — pošten, objektivni, spoštljivi, še bolj kot ljubljanski odprt. V zbornem razpravljanju, kakor skušam po slovensko imenovati tisto, čemur naši objavljalniki, zopet moj neologizem za »mass media« pravijo v suženjskem prevodu »okrogla miza«, je bila desetorica univerzitetnih študentov bistveno v vlogi »molčeče Cerkve« in desetorica kvalificiranih oseb iz različnih strok in različnih idej, med njimi tudi dva kvalificirana teologa-duhovnika, eden katoliški, drugi pravoslavni. Žal je bila dikcija v obeh delih pri mnogih govorečih osebah precej nemarna, premalo razločna, tako da je ostalo mojemu, srbohrvaščini manj veščemu ušesu, kakor tudi mojemu registratorju marsikaj nekoliko zabrisano.

Izveček vsebine sem iz srbohrvaščine pretolmačil sopotnikom v italijanščino med vožnjo po avtocesti od Okučanov do Zagreba. Če bi jo hotel napisati, bi potreboval precej tiskarskih stolpcev.

Drugo presenetljivo in razveseljivo dejstvo pa je to, da je bil v Ljubljani te dni organiziran poseben vlak romarjev za Medjugorje. V petek, 18. oktobra ob 16.30, je petnajst izbranih vagonov s spalniki ali ležalniki odpeljalo 770 slovenskih romarjev, med njimi en vagon Korošcev, in v soboto zjutraj je vso to množico v Mostarju

prevzelo trinajst krajevnih avtobusov, tako da so ob pol osmih že poslušali v medjugorski cerkvi dolgo poročilo krajevnih frančiškanov o četrtkovih sporočilih, priporočilih, naročilih nebeske Gôspe in nato imeli svojo slovensko mašo. Prvi, ki so dospeli v Medjugorje, pravijo, da so videli na Križevcu spet ono blestečo belo silhueto domnevne Gôspe, ki se je celo premikala okoli križa. Nekaj sto romarjev, ki so se povzpeli popoldne na pobočje Crnice, so od tam spet ugedali enako prikazen na Križevcu poleg križa v rahlem gibanju. Pri večerni sobotni maši se je prvič zgodilo, pravijo Kranjci, da so Hrvatje dovolili zapeti eno slovensko pesem. Lepa reč: prvič! Italijanom dovoljujejo že 3 leta med to hrvaško mašo skoraj vedno branje evangelija in po eno ali celo po dve njihovi pesmi. Po sobotni večerni maši so te slovenske romarje prevzeli avtobusi in jih vkrcali spet na nočni vlak, da jih je vrnil v Ljubljano v nedeljo opoldne. Petdeset Štajercev, ki niso našli mesta v romarski kompoziciji, so se odpeljali in vrnili z rednim vlakom sporedno po istem programu.

Tega vseslovenskega romanja ob sklepu Metodovega leta so se udeležili samo štirje duhovniki, ker drugim tega ni dovolil — nedeljski dan doma.

Čez nekaj dni bo odpeljal v Hercegovino za zgodovino drugi posebni vlak, in sicer s tovorom samih Korošcev, ki jim prevoz organizira ljubljanska železniška uprava, pa ima z njimi preglavice, ker ti zamejski Slovenci v svoji zapadnjaški razvajenosti hočejo imeti »taboljš« in najboljše vagone.

Trst in Gorica, kaj porečeta na vse to?

Vsaj nekaj dragocenega v slavo božjo, pa tudi v slavo zamejskih Slovencev, pa tudi v pomoč bratom Hrvatom bi si še želeli: da bi iz Trsta in Gorice slovenski psihologi, neurologi, psihiatri pohiteli tja dol na srečanje s tamkajšnjimi fenomeni.

O televizijskem dokumentarcu in ob prvem javnem romarskem vlaku za Medjugorje ponavljam: kdo se ne bi po slovensko razveselil in po hrvaško vzradostil!

St. Žerjal

Zasedanje v Bariju

V Bariju je bil od 16. do 19. oktobra zanimiv kongres, ki ga je organiziralo združenje občin in javnih ustanov Italije.

Tematika kongresa je bila osredotočena na razne probleme, ki jih danes preživljajo javne ustanove v zvezi s socialnim in ekonomskim napredkom.

Na tem važnem kongresu v Bariju sta med drugim spregovorila deželni svetovalec dr. Drago Štoka v svojstvu predsednika deželne komisije za mednarodne zadeve ter dolinski župan Edvin Švab. Tako Štoka kot Švab sta imela daljši politični poseg in spregovorila tudi o problematiki slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, kar je v Bariju pri prisotnih kongresistih naletelo na veliko razumevanje.

Ob koncu kongresa je bila sprejeta tudi posebna resolucija o tridnevem delu vseh prisotnih delegatov.

SVETOVNI USPEH MLADEGA HARMONIKARJA

Slovenski harmonikarji, gojenci tržaške Glasbene matice, so večkrat dosegli zavidljivo lepe uspehe na raznih državnih in mednarodnih tekmovanjih. Prejšnji teden pa se je na Tržaškem razširila vest, da je 17-letni dijak Znanstvenega liceja Corrado Rojac, ki je član harmonikarskega ansambla Synthesis 4, gojenec prof. Klavdija Furlana ter gojenec violončela pri prof. Repiniju na tržaškem Konservatoriju, dosegel odlično drugo mesto na svetovnem harmonikarskem prvenstvu v Lizboni. Nastopil je v kategoriji »juniores«, v kateri je tekmovalo 20 harmonikarjev iz 14 držav.

Po zahtevnem tekmovanju je prvo mesto šlo tekmovalcu iz Češkoslovaške Robertu Jurci, drugo je osvojil Corrado Rojac, tretje mesto je zasedel jugoslovanski tekmovalec Saša Cvetič, četrto pa Italijan Fabio Rossato.

Ob lepem uspehu čestitamo Corradu Rojaku in njegovim mentorjem, ki so ga pripravili za to zahtevno tekmovanje.

Otvoritev obnovljenega kulturnega doma na Proseku

V četrtek, 17. t.m., so imeli na Proseku slavje, ki je pomenilo velik uspeh tako za prebivalce Proseka kot Kontovela in za vsa kulturna društva, pevske zборе in skupine, ki delujejo v teh dveh vaseh.

Po dolgoletnem delu in velikem trudu je prišlo do popravila in obnove bivše kinodvorane »Iris«, ki bo tako odslej lahko služila potrebam vaščanov.

Ob otvoritvi je imel slavnostni govor predsednik zadruge Kulturni dom Prosek-Kontovel Milan Čuk. V svojem govoru se je zahvalil vsem, ki so omogočili to pomembno pridobitev za obe vasi in širšo slovensko skupnost. Del sredstev je prispevala dežela Furlanija-Juljska krajina, ki je vsoto dodelila Kraški gorski skupnosti kot protivrednost za razlašeno zemljo. Bistveno pa so k uresničitvi tega dela pripomogli tudi vaščani s svojimi prispevki in delom.

Ob otvoritvi novega Kulturnega doma

na Proseku so domači prosvetni delavci poskrbeli za pester kulturni spored.

V četrtek, ob otvoritvi, sta pela moški pevski zbor »Vasilij Mirk« in ženski zbor s Proseka in Kontovela. V petek je bil na vrsti koncert proseške godbe na pihala in harmonikarskega ansambla podružnice Glasbene matice s Proseka in Kontovela.

V soboto so odprli likovno razstavo del Atilija Kralja, ki je tudi pripravil načrte za novi Kulturni dom, ob otvoritvi pa je imel krajši koncert kitarist Igor Starc. Nedeljsko popoldne so novi Kulturni dom napolnili ljubitelji gledališča. Domača amaterska skupina »Jaka Štoka« je pripravila igro »Piko Nogavička«, ki je med občinstvom doživela velik uspeh.

Kulturni dom na Proseku in Kontovelu je važna pridobitev za obe vasi. Prav gotovo pa bo to dejstvo pozitivno vplivalo na kulturno dejavnost tudi v vaseh okoli Proseka in Kontovela.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Kulturni dom

Gostovanje Slovenskega Mladinskega Gledališča iz Ljubljane

RUDI ŠELIGO

A N A

Ne zamudite najboljših predstav Sterijinega pozorja 1985. Stevilne nagrade na festivalih v Sarajevu in Novi Gorici. V glavni vlogi MILENA ZUPANČIČ. Režija DUŠAN JOVANOVIČ.

V petek, 25. oktobra, ob 20.30

Oratorij »Ad portas Israel« na Sveti gori

Znamenito Marijino svetišče na Sveti Gori pri Gorici je bilo v soboto, 19. t.m., prizorišče pomembnega versko-kulturnega dogodka. V cerkvi so namreč podali krstno izvedbo novega oratorija primorskega skladatelja Avgusta Ipavca z naslovom »Ad portas Israel«. Instrumentalni del so izvajali člani orkestra Radiotelevizije Ljubljana, sodelovali so solisti ljubljanske Opere, peli pa so zbori treh narodov, in sicer iz Tolmina, Mengša, Štarancana in z Dunaja. Dirigiral je skladatelj sam.

Osnovna ideja oratorija, ki prikazuje Marijino življenje, je prijateljska sprava med narodi prav v svetišču, kjer so v prvi svetovni vojni potekali hudi boji in so si morali narodi tedaj biti sovražni. Oratorij je doživel izreden uspeh s strani občinstva, ki je do zadnjega kotička napolnilo prostorno svetišče.

Po izvedbi oratorija je bila v cerkvi sveta maša, ki so jo ob somaševanju številnih primorskih duhovnikov darovali slovenski metropolit Šuštar, koprski škof pomočnik Pirih in še predstavnik avstrijske duhovščine z Dunaja. Oratorij »Ad portas Israel« predstavlja še en velik osebni uspeh skladatelja Ipavca, čigar oratorij o svetem Frančišku »Vir ljubezni« je prav v minulih dneh navdušil poslušalce med gostovanji v Padovi, Assisiju in nazadnje v Rimu.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU
v Kulturnem domu v Gorici

CARLO GOLDONI

PRIMORSKE ZDRAHE

Režija BORIS KOBAL

v nedeljo, 27. oktobra ob 16. uri — ABONMA RED A

v ponedeljek, 28. oktobra ob 20.30 — ABONMA RED B

v torek, 29. oktobra ob 20.30 — ABONMA RED C

Huda prometna nesreča

Deset smrtnih žrtev je terjala huda prometna nesreča, ki je prizadela avtobus izletnikov iz Štarancana in drugih krajev v okolici Tržiča. Zgodila se je na avtocesti št. 14 v predmestju Pesara v Markah malo po 13. uri v ponedeljek, 21. t.m. Avtobus se je vračal iz Assisija v Umbriji proti severu. Udeleženci izleta so bili iz družine prijateljev in znancev, ki se dobivajo v tako imenovanih »casonih« pri Panzanu ob izlivu Soče. Zadnja leta jeseni prirejajo skupen avtobusni izlet. Tako so bili leta 1983 v Rimu, lani na Madžarskem, letos pa v Umbriji. Vedno so se peljali na avtobusu 46-letnega Itala Visintina iz Tržiča, ki je bil tudi tokrat šofer in ki je med žrtvami. Ranjenec je 34, med njimi je deset ljudi v hujšem stanju.

Kot se zdi, je prišlo do nesreče, ker je šoferja zadela srčna kap. Avtobus je podrl kakih 30 metrov ograje, se zvrnil na bok in nekaj metrov globlje treščil v nasip pod nadvozom Santa Veneranda. Reševalci so

bili zelo hitri, žal pa za 10 potnikov ni bilo pomoči.

Huda nesreča je seveda priklicala v spomin najhujše prometne nesreče z avtobusi v zadnjih letih. Na tržaški obalni cesti pri Grljanu je julija 1977 izgubilo življenje 16 potnikov linijskega avtobusa, ki je po trčenju strmoglavil s cestišča.

Julija pred dvema letoma je vseh sedem potnikov na avstrijskem kombiju izgubilo življenje pri čelnem trčenju na trbiški cesti pri Resiutti.

—o—

MISIJONSKA NEDELJA

Tudi v naših krajih so bile 20. t.m. razne pobude v okviru misijonske nedelje. Na Tržaškem, Goriškem in drugod so bile službe božje ubrane na misel o misijonskem delu po svetu in o podpiranju tega poslanstva. Znano je, da deluje v raznih revnih predelih sveta, posebno v Afriki, več misijonarjev, duhovnikov in laikov, tudi iz naših krajev. Med njimi je precej Slovencev.

V Gorici je bila molitvena ura za misijone v cerkvi sv. Ignacija, kasneje pa je bilo v dvorani bogoslovnega semenišča predavanje s skioptičnimi slikami. Še več slovenskih prireditev v zvezi z misijoni pa bo na Goriškem in Tržaškem prihodnjo nedeljo.

Medtem so se v Trstu končali škofijski pastoralni dnevi, ki so trajali tri dni. Potekali so z delom po posameznih skupinah, med katerimi je bila tudi slovenska.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

razpisuje

ABONMA ZA SEZONO 1985/86 V GORICI

REPERTOAR

Carlo Goldoni

PRIMORSKE ZDRAHE

Pavel Kohut

MARIJA SE BORI Z ANGELI

(Gostovanje Drame SNG Ljubljana)

Aurand Harris

PAVLIHA IN MICA

Noël Coward

HUDOMUŠNA PRIKAZEN

Arthur Miller

LOV NA ČAROVNICE

(Gostovanje Mestnega gled. ljubljanskega)

Ivan Cankar

POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI

Matej Bor

RAZTRGANCI

(Gostovanje Drame SNG Maribor)

Vpisovanje abonmentov do 26. oktobra od 12. do 13. ure in od 17.30 do 18.30 pri blagajni Kulturnega doma, Ul. Brass 20, telefon 33288.

—o—

Zaradi izredne suše je v Sloveniji in tudi v drugih jugoslovanskih republikah vedno večje pomanjkanje električne energije. V Sloveniji so že uvedli prvo stopnjo varčevanja, to pa pomeni, da je polovica svetilk cestne razsvetljave ugasnjenih, da ponoči ne svetijo reklame in da so izložbena okna ponoči v temi. O podobnih težavah so poročali tudi pred tridesetimi leti, ko je Drava zaradi suše bila skorajda brez vode.

TEDEN ČLOVEŠKIH PRAVIC IN POHOD UPANJA

V Trstu se je zaključil Teden človeških pravic, za katerega je dal pobudo Mednarodni zavod za študije o človeških pravicah. Navzočih je bilo okrog sto odvetnikov iz Italije, Avstrije in Zahodne Nemčije.

Razpravljali so tudi o postopku pred evropsko komisijo in evropskim sodiščem za človeške pravice. Na sodišče se lahko obračajo tudi posamezniki, če je bil kršen kak člen mednarodne konvencije o človeških pravicah ter ga je kršila država, ki je podpisala konvencijo.

V Trstu je bil nadalje tako imenovani Pohod upanja. Pohod je bil od Barkovelj do Veliškega trga v znak solidarnosti s stradajočimi v svetu ter z žrtvami potresa v Mehiki. Zbirali so tudi podpore.

OB 10-LETNICI PODPISA OSIMSKEGA SPORAZUMA
priredi Slovenska skupnost 10. novembra

Manifestacijo v Osimu

Spored:

- Sobota, 9. novembra, ob 14. uri odhod z avtobusom, ob 21. uri večerja in prenočišče.
- Nedelja, 10. novembra, ob 10. uri manifestacija v Osimu. Ob povratku ogled republike San Marino.

Prijave in informacije:

TRST Tel. 69126 (od 17. do 19. ure)

DEVIN-NABREŽINA Tel. 299509

DOLINA Tel. 281069 - 228924

ZGONIK Tel. 229376

ZAHODNI KRAS Tel. 225305 - 225451

VZHODNI KRAS Tel. 910327

GORICA Tel. 84407

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zanimivo dopolnilo o porabskih Slovencih

Slovenski znanstvenik, etnolog dr. Vilko Novak, v javnosti znan tudi kot dober poznavalec narodnih in kulturnih razmer v severovzhodnem delu slovenskega etničnega ozemlja, je v zvezi z nedavno razpravo o zamejskih Slovencih v republiški skupščini v Ljubljani poslal dnevniku Delo pismeno dopolnilo o položaju v Porabju. Dopis je bil objavljen dne 19. t.m. v sobotni prilogi časnika v rubriki Poštni predal 29, zaradi zanimivosti in aktualnosti pa ga ponatiskujemo v celoti.

(Ured.)

Z velikim zanimanjem smo pričakovali napovedano razpravo v skupščini SRS o slovenstvu v zamejstvu. Ali ni bila to prva razprava te vrste — in če je tako, zakaj?! Po štiridesetih letih... Tisti, ki smo doma med Muro in Rabo, smo posebej napeto pričakovali, kaj bodo povedali o Slovencih na Madžarskem. Slišali smo zopet, kaj »bi bilo treba...« Brali smo, da so govorili zastopniki Slovencev v Italiji in Avstriji — zakaj ni bilo zastopnika porabskih Slovencev? Bilo ga ni tudi v maju lani na razpravi o slovenskem kulturnem prostoru v Slovenski matici, kar sem sporočil v pismu tistemu sestanku in predlagal poseben razgovor o porabskih Slovencih, na kar ni bilo od nikoder nobenega odgovora, tudi Glasnik SM molči o tem pismu.

Prav je, da so mnogi govorili o stanju in zahtevah Slovencev v Italiji in Avstriji — nikakor pa ni prav, da se je en sam delegat oglašil o porabskih Slovencih, o čemer je javnost obveščena v — dveh celih stavkih. Mogoče je govoril več in izčrpneje o položaju Slovencev na Madžarskem, toda v tem poročilu so njegove be-

sede več kot skrite. Kot Delo — in v glavnem drugi naši časniki — premalo in slabo poročajo o porabskih Slovencih (isto velja za TV), tako so tudi ob tej priliki popolnoma zasenčeni. Kar se dogaja v porabskih šolah s slovenščino, je huda farsa Zakaj nista dobila v njih namestitve prva absolventa slovenščine na ljubljanski filozofski fakulteti? Zakaj so odrinjeni na stranski tir naslednji slovenisti? Ali o tem uradni obiskovalci sploh kaj vedo in govorijo? Ali jim kdo od tod pomaga pri premagovanju težav s slovenščino v delu na občini v društvih (tudi ime slavista Avgusta Paula za pevski zbor je vse prej kot spoštovano z dejanskim vedenjem!), zakaj so poroke bile stoletja (!) opravljene v slovenščini (v cerkvi seveda), danes pa so v madžarščini — in tudi v dveh cerkvah v madžarščini, tako da hodijo ljudje v Budimpešto spraševat, kako bi mogli priti do — pogreba vsaj... v materinščini... In iz Budimpešte pridejo to spraševat — v Ljubljano... Le zakrivajmo si oči še nekaj let pred zvitim odtrivanjem slovenščine v cerkvi, ki je stoletja vzdrževala s slovenskimi družinami jezik in narodnost, kjer so delovali pisatelji Košič, Sako- vič in drugi, danes pa je dobesedno čez noč z neodpornim mladim duhovnikom na pritisk neznanke manjšine izginila slovenščina iz cerkve v Števanovcih, na Dolenjskem Seniku pa že pred pol stoletja. Ali tudi za to ni nihče odgovoren v Sloveniji? Kdo je že s prstom mignil, da bi se to popravilo? In kdo misli, da to ni življenjsko pomembno za obstoj naše narodne skupnosti v Porabju? Če ostanemo pri dosedanem ravnanju in zadržanju odgovornih na obeh straneh, potem ne bodo več dolgo govorili: »...treba je...« — o Slovencih na Madžarskem.

Vilko Novak st.,
Ljubljana

Pričevanja o glasbenem ustvarjanju

Čeprav nekoliko pozno, se nam zdi še vedno potrebno opozoriti na eno od knjig, ki je pred slabim letom izšla v knjižni zbirki Slovenske matice za leto 1984. Gre za delo z naslovom »Biti skladatelj«, ki ga je pripravil muzikolog Borut Loparnik in v katerem nam v obliki pogovorov s skladateljem Primožem Ramovšem predstavi njegov umetniški, pa tudi siceršnji osebni svet.

Primož Ramovš — to je znano ime v povojni slovenski glasbi, hkrati pa njegov umetniški opus pomeni nadaljevanje tradicije Slavka Osterca v naši glasbeni zgodovini. Knjiga - intervju se pogosto dotika ozko strokovnih glasbenih vprašanj, vendar je napisana v jeziku, razumljivem vsakemu izobražencu, predvsem pa je Ramovšev delovanje, kar odseva tudi iz odgovorov na spretno postavljena vprašanja, trdno zasidrano v sodobni slovenski oz. evropski kulturni ustvarjalnosti. Skladatelja Ramovša spoznamo kot izredno delavnega, v svoje poslanstvo prepričanega in optimistično naravnane človeka, ki je vreden še dodatnega občudovanja, če vemo, da v svojem osnovnem poklicu, od katerega tudi v glavnem živi, sploh ni glasbenik. Že vsa povojna leta namreč dela v knjižnici Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, sedaj kot njen upravnik, za skladateljsko delo pa mu ostaja le prosti čas. Kljub mnogim obveznostim pa si je prevzel še dodatno delo, redno orgljanje v več ljubljanskih cerkvah, med drugim v stolnici. V knjigi o tej svoji dejavnosti sam pravi: »Zelo rad igram orgle. Mikajno me, uživam v orgelskem plenu zaradi barvitosti celotnega instrumenta. To je prvi in poglavitni užitek. Drugi pa je barvno prelivanje posameznih registrov, njihovih kombinacij.«

Vprašanja v Loparnikovi knjigi niso postavljena slučajno, marveč v določenem logičnem redu, ki nas najprej pripelje k prvim glasbenim naukom in skladateljskim poskusom Primoža Ramovša v mladih letih, sledi nato opis študija na akademiji pri Slavku Ostercu, izpopolnjevanja v kompoziciji v Rimu in nadaljnje življenjske oz. umetniške poti. Da tudi ta kljub skladateljevi nadarjenosti in solidni študijski pripravi ni potekala brez težav in čeri, dokazujejo že naslovi posameznih poglavij: Gluha leta, Skozi megljo, Obzorja, Odločnost, Zrelí časi, čas vprašanj, Človek in življenje, Sam s seboj. Ramovševa zrela življenjska spoznanja so v strnjeni obliki podana na koncu, ko ga izpraševalec npr. vpraša: »— In kaj te v delu navdušuje? Veselje do dela. — Rojen delavec? Reciva garač. — To je užitek in smisel... in moje poslanstvo. Zato sem tukaj, da to pišem, da to sporočam ljudem. Izvršujem svoj poklic. — Če bi se, kot verujejo zgodnjaki, še kdaj inkarniral, bi hotel znova postati skladatelj? Čisto nič se ne bi branil. Dovolj mi je nudil moj poklic, pravzaprav me ni nikoli razočaral. — Ne bi bil raje pesnik ali slikar? Ne, skladatelj. Glasba mi je najbližja, popolnoma me vsrka in popolnoma jo lahko presnovim. Nikjer drugje se ne bi mogel tako postaviti. Rojen skladatelj, ni pomoči.«

Knjiga pogovorov Boruta Loparnika s Primožem Ramovšem je eno tistih del, ki ga bralec odloži duhovno bogatejši, imamo pa tudi občutek, da sta se oba, tako izpraševalec kot vprašanec, ujela v posrečenem intelektualnem in strokovnem sozvočju. Na koncu knjige sta objavljena še daljši povzetek v angleškem jeziku in bibliografija skladateljevega glasbenega opusa.

Pred gostovanjem v Kulturnem domu

Veselo razpoloženje, ki so ga v Kulturnem domu ustvarile Primorske zdrahe, je še vedno živo in že vabi Slovensko stalno gledališče ponovno v svojo sredo. V petek, 25. oktobra (ob 20.30), bo namreč v Kulturnem domu gostovalo Mladinsko gledališče iz Ljubljane, ki se po več letih odsotnosti vrača v Trst. Predstavilo pa bo eno svojih najuspešnejših postavitev, in sicer dramo Rudija Šeliga Ana.

Da utemeljimo naziv najuspešnejše predstave, naj zapišemo samo, da je bila Ana ocenjena za najboljšo jugoslovansko predstavo na Sterijinem pozorju v Novem Sadu letos spomladi, da je vrsto pomembnih priznanj in nagrad prejela na gledališkem festivalu Alpe-Adria v Novi Gorici in festivalu Malih scen v Sarajevu, da je avtor drame Rudi Šeligo prejel Grumovo nagrado, nosilka glavne vloge Milena Zupančič pa Severjevo nagrado. Gledališki dogodek torej, ki res ne gre zamuditi.

Kdo pa je Ana in o čem pripoveduje Šeligova drama?

Kot je zapisal gledališki kritik Aleš Berger, postavlja Rudi Šeligo svoje dramsko besedilo v natanko določen čas in prostor: v prva leta zmagovite revolucije v Sovjetski zvezi. V tem okolju je izrisal usode »poklicnih revolucionarjev«, pred-

vsem emigrantke Ane, žene pomembnega ilegalnega partijskega delavca v stari Jugoslaviji, ki je s sinovoma pribežala v deželo velikega oktobra in tam še naprej predano in zavzeto služila revolucionarni stvari, dokler je ni nedoumljivi mehanizem političnih čistk pograbil v svoje kolesje. Tudi v njem je Šeligova Ana ostala pokončna in zvesta: ne surovi zasliševalci ne silno trpljenje v gulagu nista mogli ukloniti njene človeške drže in ugasiti njenega revolucionarnega žara. Šele na koncu, ko z drugim »poklicnim revolucionarjem«, Friderikom Wallensteinom, blodita skoz polarno tajgo, se ji z vso jasnostjo in ostrino zastavijo vprašanja o smislu njenega (revolucionarnega) nehanja in pehanja, v katerem je izgubila moža, oba otroka in slednjic še samo sebe; vprašanja, ki jih je prej odganjala in zatajevala in so puščala le »plehnat okus« v ustih. Nanje dobi le en odgovor: vse, kar človek počne, počne le zato, »da krvavi«, nobena ideologija ni odrešujoča, nobeno najstvo ne zmore presvetiti teme... »tema je zato ker je tema... zvezde so, so kar tako...«; človek je rojen, da žè in da umre.

V vlogi Ane, kot smo že pisali, nastopa Milena Zupančič, režiser predstave pa je Dušan Jovanovič. Predstavo priporoča Slovensko mladinsko gledališče srednješolski mladini in odrasli publiki.

V Rimu so se zaključile proslave ob 1100-letnici smrti sv. Metoda

Za kakih 600 Slovencev, ki so se udeležili slovesnosti ob zaključku proslav ob 1100-letnici smrti sv. Metoda, je bil to edinstveni dogodek, saj so organizatorji poskrbeli za bogat, zanimiv in ploden program.

Proslavljanje se je začelo v soboto, 5. oktobra, ko so v Rimu odprli zanimivo razstavo ikon. Doživetje zase pa je bil oratorij Avgusta Ipavca »Vir ljubezni«. Skoraj 400 pevcev in članov orkestra RTV Ljubljana je nastopilo v cerkvi »Ara Coeli« na Kapitolskem griču. Oratorij o sv. Frančišku je doživel topel sprejem med občinstvom.

Vatikanska knjižnica je pripravila razstavo prvih slovenskih zapisov; med začetki slovanske pismenosti in književnosti so pritegnili veliko pozornost »Brižinski spomeniki«, ob njih edini ohranjeni izvod Trubarjeve »Cerkovne ordnunge«, ki ga hrani Vatikanska knjižnica, in še čedajski rokopis. Ob teh redkostih pa si obiskovalec razstave do 31. maja naslednjega leta lahko ogleda še druge redke inkunabule in knjige v starocerkvenoslovanščini, glagolici in druge zanimive redkosti, ki pričajo o zgodnji in bogati književni dejavnosti med slovanskimi narodi.

Istočasno z evropsko škofovsko konferenco se je v Rimu odvijal tudi mednarodni simpozij o vlogi in pomenu svetih bratov, na katerem je sodelovalo 15 Slovencev. Med temi so nekateri primorski rojaki sodelovali s koreferati. Simpozij je vzbudil veliko zanimanje, saj so nekatera predavanja pomenila novost v zgodovinskih študijah o svetih bratih.

Osrednja slovesnost teh zaključnih proslav Metodovega leta je bila v soboto, 19. t.m., ko so odgovorni pripravili pravi ekumenski nastop raznih narodov v avli Pavla VI. Udeležil se ga je tudi papež. Razni narodi in skupine so predstavili razne točke, ki osvetljujejo duhovnost njihovih narodov. Na koncu je spregovoril še papež Janez Pavel II., ki je v francoščini in angleščini utemeljil smisel in cilje proslav

Metodovega leta. Med drugim se je na začetku govora zahvalil rektorju slovenskega zavoda Slovenik v Rimu, msgr. Jezerniku, ki je imel velike zasluge pri organizaciji rimskih slovesnosti ob zaključku Metodovega leta. Prisotne romarje je pozdravil v njihovih jezikih, tako tudi Slovence.

Slovenski verniki so sodelovali tudi pri maši, ki jo je daroval papež v nedeljo, 13. oktobra. Ne samo slovenska pesem in prošnja ter noše, ki so med darovanjem nesle dar, tudi papežev pozdrav v slovenščini in drugih jezikih med angelovim češčenjem je mnogim pomenilo še novo priložnost, da v »živo« sledijo papeževim besedam.

Romanja se je torej udeležilo relativno precej visoko število slovenskih ljudi, med temi je bilo veliko duhovnikov in škofov; med drugimi metropolit msgr. Šuštar, mariborski škof Kramberger, pomožna

škofa Lenič in Smej ter koprski škof pomočnik msgr. Pirih. Tržaškega škofa je zastopal vikar za Slovence msgr. Škerl, s slovenskimi verniki pa je bil tudi beograjski škof Turk.

Rimsko romanje je bilo tudi priložnost za razna bogoslužja. Z mašo v baziliki sv. Pavla, pri kateri je zaključne misli povedal med homilijo pomožni škof Lenič, se je končalo to romanje ob sklepni proslavi 1100-letnice smrti sv. Metoda, pri katerih smo Slovenci prispevali važen delež, ne nazadnje tudi s številnimi predavatelji na mednarodnem simpoziju o svetih bratih Cirilu in Metodu v Rimu.

—o—

SLOVENSKI PARLAMENT

■ nadaljevanje s 3. strani

drugi strani meje. S tem opozorilom ne smimo sprožiti nikakršne televizijske vojne, marveč le opozoriti na to, da je potreba po privlačni, kvalitetni in objektivni informaciji v slovenskem jeziku v narodnostno mešanih in obmejnih predelih še toliko večja.

Dežela je podpisala dolgove tudi SSG v Trstu

Na sedežu deželne vlade Furlanije - Julijske krajine v Trstu so v ponedeljek, 21. t.m., podpisali pogodbo, s katero deželna uprava prevzema v svoje breme dolgove vseh treh gledaliških hiš v Trstu. Gre za skupno vsoto 26 milijard lir, se pravi za dolgove, ki so jih imeli s Tržaško hranilnico občinsko gledališče Verdi v Trstu, italijansko Stalno gledališče za Furlanijo - Julijsko krajino in Slovensko stalno gledališče. Deželna uprava je na osnovi zakona številka 37 z dne 12. avgusta 1985 prevzela nase vse dolgove že omenjenih gledaliških hiš, kar je treba smatrati za izreden poseg, ki naj omogoči njihovo nadaljnje redno delovanje. Odslej bodo Verdijevo gledališče v Trstu, italijansko Stalno gledališče za Furlanijo - Julijsko krajino in Slovensko stalno gledališče morali svoje delovanje uskladiti z višino finančnih sredstev, ki jih bodo prejeli iz posebnega vsedravnega

sklada in od deželne uprave. Proračuni morajo biti uravnovešeni, kajti v nasprotnem primeru dežela ne bo jamčila kritja izdatkov.

Na tiskovni konferenci v Trstu so spregovorili deželni odbornik za finance Rinaldi, deželni odbornik za kulturne dejavnosti Barnaba in tržaški župan Richetti. Pogodbo so podpisali odbornik Rinaldi, predsednik Tržaške hranilnice Terpin, tržaški župan Richetti kot predsednik Verdijevega gledališča, odvetnik Zenari kot predsednik italijanskega Stalnega gledališča in gopca Claudia Bandi za Slovensko stalno gledališče v Trstu. Dolgovi Slovenskega stalnega gledališča so do konca prejšnjega leta znašali skupno osem milijard 837 milijonov lir. Deželna uprava bo dolgove poravnala v 20 letih, tako da bo vsako leto izplačala Tržaški hranilnici štiri milijarde in pol s 17-odstotno obrestno mero.

Hubert Bergant

SLOVENSKA ORGELSKA GLASBA V XIX. IN XX. STOLETJU

V.

V velikanskem skladateljevem opusu, ki vsebuje 5 simfonij, koncerte za klavir, violino, harfo, flavto, klarinet in orkester, številna komorna in klavirska dela, kantato »Sonetni venec«, je orgelsko področje zastopano samo z dvema skladbama. To sta Preludij in fuga v C-duru, ki velja že skoraj za izgubljeno, ter Preludij in fuga v e-molu z datumom 5.2.1944. S slednjo je Škerjanc dokazal temeljito obvladanje kontrapunkta, kar je presenetljivo za skladatelja, ki je slovel kot velik poznavalec in občudovalec impresionizma v glasbi in ki je med drugim zbudil med glasbeniki veliko zanimanje z glasbeno oddajo na ra-

diu v nadaljevanjih, v katerih je analiziral in interpretiral vseh deset sonat Aleksandra Skrjabin. Pri Preludiju in fugi v e-molu ne smemo izključiti Škerjančevih pedagoških ciljev. Verjetno je poznal našo orgelsko literaturo iz 20. in 30. let in postal pozoren ob delih, med katerimi, kljub pomembnosti, še danes mnoga niso izšla v tisku. Poleg del Premrla, Tomca in Arniča so bila tu še dela Slavka Osterca, Srečka Koporca, Francija Šturma, Petra Liparja in Slavka Mihelčiča. Skladbe Osterca in ostalih skladateljev so bile zasnovane v dodekafonskem načinu, do katerega Škerjanc ni gojil posebnih nagnenj, čeprav je z orkestralno skladbo »Sedem dodekafonskih fragmentov« iz l. 1959 dokazal, da je spo-

soben komponirati tudi v tej, na zvočnem »pečatu« sloneči tehniki.

Skladatelj je med polifonimi oblikami najbolj cenil fugo. V »Oblikoslovju« iz leta 1966 jo je takole opisal: »To osrednjo polifono formo, ki je polagoma zrasla iz kanoničnih imitacij, od koder ima tudi ime, smatramo za najvišji dosežek kontrapunktične delovne metode, ki je prerasla svoj prvotni izumetnični in igrivi koncept in se razvila v najbolj dosledno izpeljano strogo obliko«. V drugem delu priručnika »Kontrapunkt in fuga« iz l. 1956, ki je izšel pri DZS, je Škerjanc podal tudi norme, ki se jih moramo držati pri komponiranju fuge: »Estetski kriterij naj bo nenehoma buden in noben, niti najmanjši odstavek naj ne služi kot mašilo ali pocieni sredstvo za podaljšanje fuge.« Kasneje, ob koncu analize svoje fuge v e-molu ugotavlja: »Iz vsega tega sledi, da je treba iznajdbi teme posvetiti največjo pozornost, kajti ravno iz nje izvirajo vse prednosti in težave te kompozicijske oblike. Z dobro uporabno temo je opravljen že jako velik del nadaljnega truda in ugodna os-

Aleksij Pregarc na Štatenbergu

II.

Ponavljam, znamo biti tihi in ponižni, oprezni in pokvarjeni.

To je pozitivno, povedal vam bom zakaj.

V vse navedeno so se povsem normalno in legalno vtihotapili kvarki-tujki, ki spreminjajo naše narodno telo. Na primer: odvzeto nam je bilo toliko zemlje, da je vnebovpijoče, na drugi strani pa bi veliko ohranjene zemlje prekrili plevel in koprive, ko bi je ne dajali v najem istrskim beguncem, ki jo hlastno obdelujejo. V naše tovarne se je zrinil celo neofašistični sindikat Cisnal. Ves naš tisk je partitiven, tako imamo primer satanskega sovraštva do komunizma na eni strani, na drugi pa častimo Alaha z veliko začetnico, krščanskega Boga pa z malo. Radijska postaja je docela klientilizirana. Prosvetna društva ločijo ostre pregrade, ki začrtujejo naprednost in nenaprednost. Imamo ugledne pisce, ki ne najdejo prostora med tržaškimi založniškimi izdajami, hvala bogu jih vsaj v ljubljanskih, v katoliškem tisku so, jasno, najbolj zaželjeni pravoverni sodelavci in sprebrnjenci.

Imamo šole, kjer kakršnokoli slovensko blaglasje postaja nerešljiv problem, veliko lažje steče pogovor med dijaki v tržaškem dialektu. V glavnem so tudi otroški vrtci le parkirišča za otroke. V šolah ponavadi odtehta pomanjkanje ažurnosti o sodobnem slovenskem literarnem ustvarjanju akcija bralnih značk, največkrat od nekritičnih osebnih pobudah, s poplavo marsikaterega brašna mladinske literature iz Matice.

Celo glasba je deljena na napredno in nenapredno. Gledališče mora presneto lisjaško krojiti letni repertoar, da ne bo zamere ne na desni ne na levi, prikaz obiska domačih gledalcev je le kamuflača, skratka — malo jih je. Ob sedanjih krizi je gledališče moralo zapustiti 9 članov iz tehničnih služb, kar je petina vseh angažiranih: o tem je bila objavljena le z bolečino prežeta vestička. Imamo funkcionarja, ki opravlja tri zelo pomembne funkcije hkrati.

O vsem tem se pa med nami ne govori oziroma le potih, z uglasjenim strupom ali z zagrenjenostjo.

V glavnem je modno, da se v zadnjih letih naša zavest izpričuje na Jadranovih košarkarskih tekmah: kako trepetamo za vsak koš, kako trepetamo če si sledijo Jadranovi porazi! V nevarnosti je petsto — tisoč — ali pettisočglava množična

zavest. Ob porazih nas je sram — ne kot športnike, ampak kot Slovence.

Največji absurd in indolentnost pa je v pridobivanju prvotnih oblik naših nasilno popačenih priimkov. In še huje je to, da je nič koliko primerov (razen med razumniki in siceršnjimi kulturnimi delavci pa redkih izjem) slovenskih zakonskih zvez s partnerjem/partnerko iz domovine, katerih seme in plod zadobiva tuje barve — in predvsem značaj.

Vse to je — glede na okoliščine, v katere smo bili potisnjeni — nekako normalno. In vse to se je začelo v trenutku, ko je partizanska vojska 12. junija 1945 zapustila Trst. Od tedaj smo ostali — sveži zmagovalci — v »gatah«. S takratno utopično 7. republiko, s takratnim obglavljenjem neobstoječe 7. republike se je končala naša sanjska državnost. Takrat bi se ne dogajalo to, kar mi je pred nedavnim izjavil funkcionar SZDL, češ, če bi danes mejo premaknili čez Sočo, bi se zamejci (slovenski zamejci) umaknili 40 km za njo, v notranjost Italije. (Dalje)

»BLAGOVESTNIKA« PRI SV. IVANU IN NA MONTUCI

V župni cerkvi pri Svetem Ivanu v Trstu je bila pred dnevi šesta ponovitev dramskega prikaza Blagovestnika z Vzhoda, ki ga je napisal profesor Ivan Artač, izvedli pa so ga amaterski igralci in pevci. Za predstavo v cerkvi so delo nekoliko priredili, tako da se je odvijalo deloma pred oltarjem, a tudi po sredi cerkve. Domači cerkveni zbor je na začetku in na koncu zapel v čast svetima bratoma Cirilu in Metodu. Slovenski kaplan Milan Nemač je prisotne spomnil, kako so pri Svetem Ivanu vedno častili slovanska apostola. O tem pričata tudi kipa na glavnem oltarju, ki ju je dal postaviti zadnji slovenski župnik Sila leta 1902 in ju je izdelal kipar Tomšič iz Kamnika. V imenu prirediteljev — Apostolstva svetega Cirila in Metoda — je spregovorila profesorica Tanja Mamolo Prinčič.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14. tel. 772151

Papež tri dni na Sardiniji

Dušnopastirski obisk papeža Janeza Pavla II. na Sardiniji je v nedeljo, 20. t.m., dosegel najvišjo in osrednjo točko sicer bogatega in natrpanega tridnevnega sporeda. Sveti oče je vodil somaševanje skupno s sardinskimi škofi in številnimi duhovniki pred Marijinim svetiščem Madonna di Bonaria v predmestju Cagliarija. V lepem vremenu se je zbralo 100 tisoč vernikov. V ozadju ogromnega bogoslužnega prostora na odprtem je bila obala s pristaniščem. Srečanje z verniki je bilo zelo prisrčno, tako da je papež še po molitvi Angelovega češčenja prosto dodal nekaj misli. Najprej je jasno in odločno obsodil usmrtitev južnoafriškega črnopoltega pesnika Moloiseja. Sveti oče je dejal, da je ta usmrtitev po vsem svetu vzbudila val sočutja, saj so bili brez števila pozivi za rešitev obsojenega aktivista Afriškega narodnega kongresa. Že sama smrtna kazen povzroča nemir in vznemirjenje. V tem primeru pa se dogodek uvršča v splošno stanje še vedno trajajoče objektivne krivice, ki še naprej pri-

naša smrt, nasilje in trpljenje brez konca. Moliti je treba za vse žrtve sovraštva in rasnega nasilja ter za spoznanje in pogum, ki naj končno tudi tej afriški deželi prinese pravičnico, spoštovanje ljudi, mir in varnost.

Papež je še dodal, da je bilo nedeljsko somaševanje nekakšna sinteza vseh treh dni dušnopastirske poti na Sardiniji. Prebivalcem otoka se je zahvalil za gostoljubnost, Bogu pa za priložnost, da je na misijonsko nedeljo lahko pridigal v Cagliariju, mestu, ki je odprto Sredozemlju in svetu. Pravo misijonstvo pomeni namreč tudi odprtost. O misijonskem poslanstvu Cerkve pa je papež obširneje spregovoril med samo mašno daritvijo.

V Cagliariju je Janez Pavel II. prispel v soboto zvečer. Že na poti od pristajališča do županstva ga je pozdravljalo več kot sto tisoč ljudi. Po sprejemu, ki sta se ga udeležila tudi župan in minister Carta, je papež obiskal stolnico. V nedeljo je pred mašo obiskal bolnišnico v Cagliariju.

novna misel se pogosto razvije takorekoč sama po sebi.« Škerjanc nadalje izraža prepričanje, da je »v združitvi žive domiselnosti z organizacijo forme bistvo uspeha pri sestavljanju tako jasno opredeljenih oblik, kot jo predstavlja fuga.« Morda bi lahko v Škerjančevi orgelski skladbi »Preludij in fuga v e-molu« videli edinstven primer našega orgelskega impresionizma. Pri tem gre bolj ali manj za naključne harmonske tvorbe ob koncu preludija in ob zaključku fuge. V širših, evropskim okvirom prilagojenih primerjavah, bi mojstrovno delo lahko stavili ob bok obema orgelskima skladbama Arthurja Honeggerja: Fugi v cis-molu in Koralu. Po resnobnem, težkem prepletanju glasov nas Škerjančeva skladba spominja tudi na Brahmsovo Fugo v as-molu.

Naš skladatelj, ki je našel vse življenje v glasbi varno zatočišče, tako tudi v času nastanka opisane skladbe, je ob koncu življenja za Pascalom ugotovil, da se človek rodi sam in da sam tudi umrje.

SLAVKO OSTERC (1895-1941) je pojmoval glasbo drugače kot L. M. Škerjanc. Ta je bil podobno kot filozof in teoretik Arnold Hauser proti vsakemu historiziranju, a se le ni mogel povsem osvoboditi spon svojih vzornikov. Pri Ostercu in Kogojju, ki žal orglam ni namenil samostojne skladbe, opažamo slični revolucionarni obračun s preteklostjo, kot pri Arnoldu Schönbergu (1874-1951) in pri še živem Ernestu Kreneku, rojenem 1. 1900. Schönberg, ki je že ob koncu prvega desetletja našega stoletja opozoril nase s Tremi klavirskimi skladbami op. 11, je šele 1. 1941, to je deset let pred smrtjo, napisal svoje edino orgelsko delo »Variacije na recitativ«. V tem delu desetim variacijam sledi nekonvencionalna fuga. Schönbergova skladba ni mogla vplivati na nastanek Osterčevega dela »Fantasie et Koral pour Orgue« iz 1. 1935 in na nastanek kratkega niza orgelskih skladbic »Prélude, Chaconne, Caprice, Petit fugue«, s skupnim naslovom »Cinq morceaux pour Orgue« iz 1. 1938. Osterčeve skladbe so, kot je razvidno, nastale

pred Schönbergovo in pred prav tako v 1. 1941 napisano Sonato za orgle op. 92/1 Ernesta Kreneka. Slednjemu je Adorno že 1. 1932 pisal: »Vaša osebnost mi čudno uhaja iz kategorij ... Vi ste zame še danes, prav tako kot v času vaše 2. simfonije, najbolj skrivnosten od vseh avtorjev in vas ne ustnem spraviti v kakršnokoli formulo.« »Skrivnostni skladatelj« Krenek je še več skladb namenil orglam, tako npr.: Koncert za orgle in godalni orkester op. 230/1 iz 1. 1979 in sonato za violino in orgle, imenovano kar »Opus 231«. Krenek, ki živi v Palm Springsu in je že 1. 1937 bežal pred nacizmom, s svojim delom ni mogel vplivati na Osterca, ki je v svojem podzavestnem ustvarjalnem procesu dosegel sintezo med ekspresionističnimi Schönbergovimi prviniami in elementi Hindemithovega neoklasicizma. Osterc je to dosegel na temeljih, zgrajenih za časa njegovega bivanja v Pragi v letih 1925-27, kjer si je pri A. Habi in K.B. Jiraku načrtno nadaljnjo ustvarjalno pot.

(Dalje)